

Nyitott, modern levéltárral az értékteremtésért

A Magyar Nemzeti Levéltár, mint az ország egyik legnagyobb közgyűjteménye alapvető stratégiai céljának tekinti a kulturális alapellátáshoz kapcsolódó jogok és lehetőségek biztosítását. Sokrétű tevékenysége során azt az alapvetet követi, hogy a kultúrához, a nemzeti kulturális örökséghez való, korlátozásoktól mentes hozzáférés alapvető emberi, állampolgári jog, mind a határon innen, mind a határon túl élő magyarság számára. A 2012. október 1-jével megvalósult levéltári integráció e téren is új helyzetet és lehetőségeket teremtett az intézmény számára. Jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a levéltár közművelődési és tudományos tevékenysége

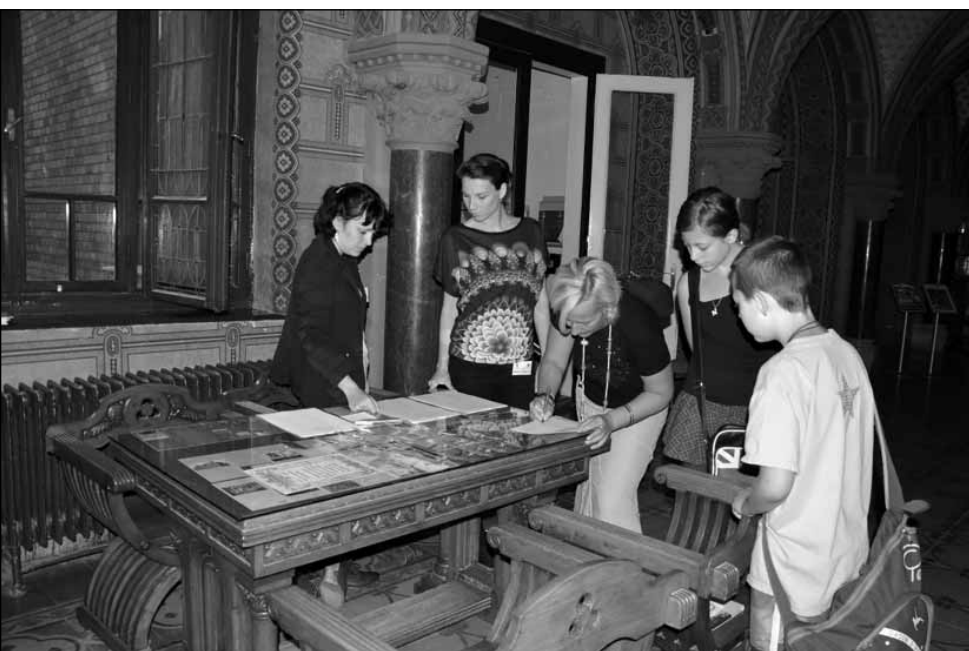
révén, saját programjaival csatlakozni tudjon ezekhez a már korábban is magáénak vallott fontos célkitűzésekhez.

A Magyar Nemzeti Levéltár az ország demokratikus intézményrendszerének részeként, a nemzeti kulturális örökség őrzőjeként kíván a 21. század modern, nyitott levéltára lenni. Ez a célkitűzés egy hosszú, összetett folyamat során valósul meg, amelyben a hagyomány tisztelete és a korszerűség követelményeinek elfogadása alapvető feladat. Az intézmény küldetésnyilatkozata ennek szellemében tűzte ki célul, hogy az intézmény „képes legyen megjeleníteni és dokumentálni a nemzet írott örökségét”, ugyanakkor alakítója legyen „a nem-

zet, a kisebb és nagyobb helyi közösségek, valamint nem utolsósorban az egyes emberek azonosságtudatának”. A levéltárnak fokozatosan az információs társadalom nélkülözhetetlen „memória-intézményévé” kell válnia. E folyamat kulcsszavai: átláthatóság, nyitottság, társadalmi felelősségvállalás, párbeszéd, tudományos igényesség és sokszínűség.

Kiemelt célkitűzés a levéltári anyag külföldi és belföldi megismertetése az érdeklődők lehető legszélesebb körével, és a sokrétű szolgáltatások fejlesztése révén egyező, együttműködésre kész intézmény képének a kialakítása. A levéltárakkal szemben támasztott társadalmi elvárásoknak megfelelően olyan információ-szolgáltatási modell van kialakulóban, amely folyamatosan új kezdeményezésekre épül. A levéltári szakterület feladatai tehát már nemcsak a maradandó értékű forrásanyag átvételére, megőrzésére és kutathatóságának biztosítására korlátozódnak, hanem a levéltári anyagot használó és az épületbe látogató célközönség egyre szélesebb igényeit kielégítő szolgáltatások bevezetésére, működtetésére is.

A Magyar Nemzeti Levéltár olyan intézmény kíván lenni, amely a nyitott és szolgáltató közlevéltár elve alapján „kinyitja kapuit” a legszélesebb értelemben vett látogató közönség előtt. Ezek figyelembe vételével, a kulturális alapellátás terén a következő irányok mentén valósítja meg feladatait: az iratokat biztonságosan megőrzi a ké-

Múzeumok Éjszakája, 2015

Huszártábor a Levéltárban

sőbbi korok számára; az általa őrzött levéltári anyaghoz – fokozottan alkalmazva az információs technológia által nyújtott lehetőségeket – egyre szélesebb hozzáférést biztosít az érdeklődők számára (iratok digitalizálása, adatbázis-készítés); a különböző rendezvények, kiállítások, konferenciák révén megismerteti a társadalommal a levéltár szakmai tevékenységét.

A levéltár közművelődési tevékenységének alapelvei a következők: a közművelődéshez való jog gyakorlása közérdek, a közművelődési tevékenységek támogatása közcél, és mindenkinek jogában áll, hogy megismerhesse a kulturális örökség javait, azok jelentőségét, valamint a védelmükkel kapcsolatos tudnivalókat az oktatás, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztató útján.

A levéltár közművelődési tevékenységének egyik legfontosabb célja, hogy felkeltse a közvélemény érdeklődését az őrzetében lévő, felbecsülhetetlen értékű iratanyag iránt, és ezt az érdeklődést – a nagyközönséggel való folyamatos „találkozás” révén, a marketing és a PR eszközeivel élve – fenn is tartsa. Ennek érdekében intézményünk a magyar kulturális élet aktív és fontos szereplőjeként lép fel.

Az országos lefedettséggel és tagintézmény-hálózattal rendelkező Magyar Nemzeti Levéltár olyan szakmai, kultúráközvetítő, tudományos és közművelődési programokat valósít meg, amelyek a kultúra társadalmi szerepének erősítését szolgálják. Központi és

helyi rendezvényei révén jelentősen hozzájárul a nemzeti múlt, az ahhoz kapcsolódó kulturális értékek megismertetéséhez, a nemzeti kulturális örökség megőrzéséhez, feldolgozásához, társadalmi hasznosulásához. A tagintézmények által szervezett konferenciák, kiállítások, könyvbemutatók a közművelődési munka egyik legfontosabb és szakmailag sok előkészítést igénylő területét jelentik. E téren a levéltár széles körű tapasztalatokkal rendelkezik.

Az iskolán kívüli oktatást csoportlátogatások egészítik ki, s e téren a Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei komoly hagyományokkal és munkatapasztalattal rendelkeznek. A levéltár-pedagógiai foglalkozások feladatát a levéltár intézményének bemutatása, az ott őrzött iratok és azok kutatási lehetőségeinek ismertetése képezi. A tananyaghoz kapcsolódva a levéltár munkatársai egy adott korszakot vagy egy bizonyos személyt, esetleg eseményt ismertetnek levéltári források segítségével. (Pl. *Az írás története* című foglalkozás, amely elsősorban a magyar nyelv és irodalom órához köthető. *Kincsek Flandhoffer Ignác nagykereskedő ládájából* címen is tartanak helytörténeti és családfa-kutató foglalkozást.)

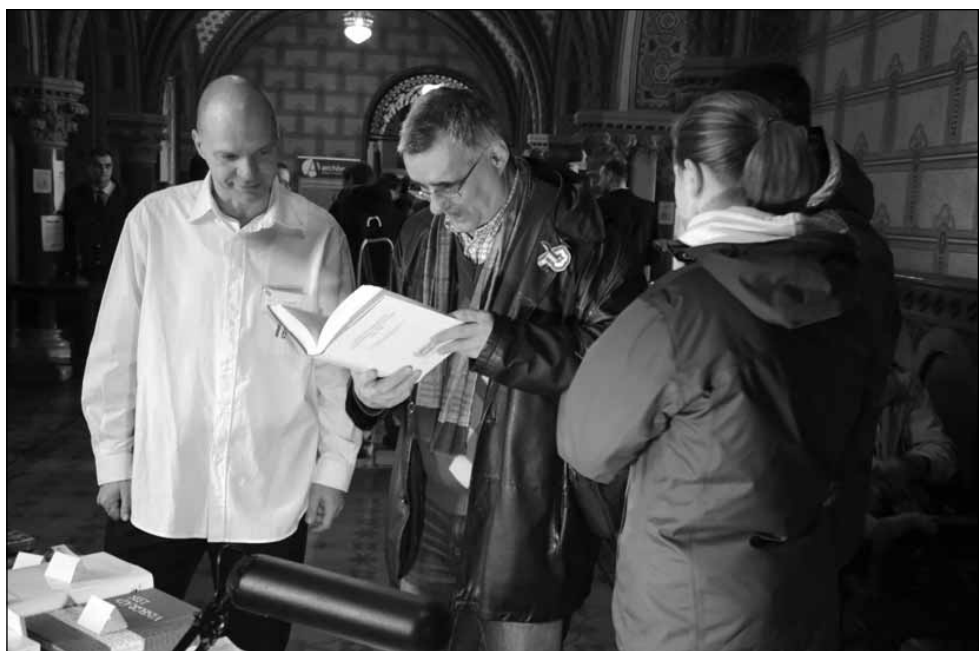
A korábbi Magyar Országos Levéltár és a megyei levéltárak integrációja mind a működtetés, mind a szakmai

munka vonatkozásában új feladatok elé állították az intézményrendszert. Az integrációt követő időszakban a különböző munkafolyamatok megszervezése mellett, a napi feladatok ellátása során kristályosodott ki, hogy egyrészt milyen létszámmal lehetne bevonni a közfoglalkoztatottakat az intézmény szolgáltatásai színvonalának emelése érdekében, másrészt, hogy pontosan milyen munkaterületeken és mely szervezeti egységeknél támaszkodhatunk a közfoglalkoztatottak által biztosított erőforrásokra.

Az új kihívások és intézményi célok eredményesebb megvalósítása érdekében, valamint a fenti humán erőforrás-adottság alapján egyaránt indokolt a közfoglalkoztatott munkavállalók alkalmazása a szervezeten belül, amely az intézményi célok magasabb színvonalú ellátását szolgálja.

Az Országos Közfoglalkoztatási Programhoz 2014. október 6-ával csatlakozott a levéltár. A program keretében elsősorban digitalizálási, archiválási, közművelődési feladatok ellátására került sor. A közfoglalkoztatottak a modern, 21. századi felfogású, ügyfél- és szolgáltatás-centrikus „nyitott” levéltárakban számos olyan munkafeladatban tudnak közösségteremtő, aktív módon részt venni, amelyek a szervezet szakmai eredményességét szolgálják.

A Magyar Nemzeti Levéltár küldetése a hazai kulturális örökség egy

Huszártábor a Levéltárban

Nyári tábor, 2015

jelentős részének, a maradandó értékű történeti dokumentumoknak a hosszú távú megőrzése. A magyar levéltárhagyomány elmúlt évtizedek során végrehajtott legnagyobb szervezeti változása nyomán a közfoglalkoztatásban rejlő lehetőségek önálló foglalkoztatóként való kihasználása olyan cél, amelyet az országos lefedettséget biztosító intézményrendszerben valósítunk meg.

A közfoglalkoztatottak alkalmazására kizárólag a levéltári szakalkalmazottak szakmai irányításával, a levéltári szakmai feladatok támogatása, a szolgáltatások színvonalának továbbfejlesztése érdekében kerül sor. Az elmúlt időszakban a levéltárakkal szemben támasztott felhasználói igények új szakmai kihívások elé állították a tagintézményeket. Ennek részeként megnövekedett a levéltári anyag tömeges digitalizálása, elektronikus elérhetőségének biztosítása iránti igény. Konkrét célként fogalmazódott meg a közfoglalkoztatottak közreműködése a levéltári anyagok digitalizálásának állományvédelmi előkészítésében, az adatbázis-építésben, az elektronikus adatrögzítésben, a képi állományok szerkesztésében, valamint a levéltári források internetes közzétételében.

További új igényeket támasztott az iratképzők által keletkeztetett, jogszabályok alapján levéltárba utalt,

maradandó értékű iratanyag átvételével, elhelyezésével és raktári rendezésével kapcsolatos, jelentős volumenű feladat. A közfoglalkoztatottak ezért – a levéltáros kollégák szakmai irányításával – raktárrendezési, állományvédelmi munkákban, a levéltári anyag mozgatásában, dobozolásában, a jelentős alapterületű levéltári raktárak karbantartásában, tisztításában is közreműködnek.

Új kihívások érték a levéltárakat a jelentősen megnövekedett közművelődési, tanórán kívüli oktatási programok, kiállítások miatt is. E terület is több konkrét feladatot kínál a közfoglalkoztatás számára (kiállítóter-felügyelet, látogatók tájékoztatása, oktatási foglalkozások előkészítése,

a kiállítóter rendezése, őrzése, bútor-és anyagmozgatás).

Az Európai Unió és a hazai pályázatokban való részvétel adminisztratív segítése (adminisztrációs, hivatalsegédségi feladatok), illetve a levéltári épületek, raktárak üzemeltetési feladatainak végzése (portaszolgálati, kertgondozási, karbantartási feladatok) ugyancsak a levéltárak által nyújtott szolgáltatások színvonalának emeléséhez járulhatnak hozzá.

Összefoglalásként elmondható, hogy a levéltárak hosszú évtizedeken át a közgyűjteményi szféra talán legláthatatlanabb, a szélesebb közönség számára legkevésbé ismert részeként teljesítették küldetésüket. Általában csak egy szűk szakmai kör előtt mutatkozott meg értékmegőrző és értékteremtő tevékenységük. Mára ez a helyzet alapvetően megváltozott. Sokrétű tudományos-kulturális tevékenysége, valamint nyitott, szolgáltató levéltárrá való átalakulása folytán a Magyar Nemzeti Levéltár fontos szerepet tölt be a kulturális alapellátásban, a „nemzet írott örökségének” minél szélesebb körben való megismertetésében. A levéltár a közfoglalkoztatási programját az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkársága által meghirdetett Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében kívánja folytatni. A Magyar Nemzeti Levéltár az országos hálózata kiépítésével mintaként szolgálhat más közgyűjtemények, kulturális tevékenységet ellátó intézmények, civil szervezetek közfoglalkoztatási programjának kialakításához.

DR. MIKÓ ZSUZSANNA a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója. A szombathelyi főiskolán történelem-könyvtár tanári oklevelet, majd jogi diplomát szerzett. Később elvégezte az ELTE levéltár szakát is. Először a Zala Megyei Levéltárban, majd Budapest Főváros Levéltárban dolgozott. A Magyar Országos Levéltárban 2004-ben kezdett dolgozni fősztályvezetőként, ahol 2011-ben előbb megbízott, majd kinevezett főigazgató lett. Szakterülete főleg az 1945 utáni magyar jogtörténetre terjed ki.